herpy

DRZEWOŁAZY

Kokoe Poison Frog

Phyllobates aurotaenia

Phyllobates aurotaenia to dzienny drzewołaz o długości 3-4 cm z pacyficznego wybrzeża Kolumbii, czarny, z dwoma zielonymi do złocistych pasami wzdłuż grzbietu. Dzikie osobniki mają w skórze śmiertelną truciznę, ale zwierzęta z hodowli są nietoksyczne. Gatunek jest śmiały, głośno się nawołuje i łatwo się rozmnaża.

Rodzina: Dendrobatidae Dawna nazwa: *Dendrobates aurotaenia*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**3-4 cm** długość od pyska do kloaki
Długość życia	**10-20 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Naziemny**
Środowisko	**Las deszczowy**
Toksyny skórne na wolności	**Silne**
Toksyny skórne w niewoli	**Brak** Zwierzęta z hodowli. Osobniki odłowione na wolności mogą przez długi czas zachować toksyny
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**60 × 45 × 45 cm** D × S × W dla 4 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**21-24 °C**
Temperatura w nocy	**18-21 °C**
Wilgotność	**70-100%**
Woda	**Miska z wodą** głębokość 1-2 cm
UVB	**Opcjonalne** Strefa Fergusona 1
Pokarm	**Małe bezkręgowce (skoczogonki, muszki owocowe)**
Utrzymanie	**W parach lub w grupach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Rozwój	**Kijanki noszone do wody**
Miejsce składania jaj	**Na ziemi**
Dojrzałość płciowa	**8-10 miesięcy**
Liczba jaj w zniesieniu	**8-28**
Okres larwalny	**60-80 dni** od wyklucia do metamorfozy
Pokarm larw	**Gotowa karma**
Opieka nad potomstwem	**Nosi kijanki**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Phyllobates aurotaenia jest najmniejszym z trzech najbardziej toksycznych gatunków rodzaju. Dorosłe osobniki mierzą 3-4 cm od pyska do kloaki; samce osiągają nieco ponad 3 cm, a samice są trochę większe i masywniejsze. Barwa podstawowa jest czarna, a dwa kolorowe pasy biegną po obu stronach grzbietu, obok oczu, i łączą się z przodu pyska. Pasy mogą być zielone, złociste, pomarańczowe lub brązowozłote, a tylne kończyny są nakrapiane na zielono, żółto, pomarańczowo lub niebiesko. W terrariach spotyka się głównie formę zieloną. Spód ciała jest czarny z niebieskimi lub zielonymi plamami.

Gatunek opisał George Albert Boulenger w 1913 roku jako *Dendrobates aurotaenia*. Nazwa obejmuje dziś dwie formy: mniejszą z szerokimi pasami i większą z wąskimi pasami. Obie formy rozdziela wąwóz, ale mogą się ze sobą krzyżować.

W naturze skóra jest toksyczna, a *P. aurotaenia* uchodzi za jednego z najniebezpieczniejszych drzewołazów. Razem z *Phyllobates terribilis* i *Phyllobates bicolor* jest jednym z trzech gatunków, których trucizny rdzenna ludność Chocó używała do strzałek do dmuchawek. Trucizna składa się z batrachotoksyny i pokrewnych związków, które utrzymują otwarte kanały sodowe w nerwach i mięśniach i mogą prowadzić do paraliżu i zatrzymania akcji serca. Nie udokumentowano, jak silna jest trucizna właśnie u tego gatunku w porównaniu z *P. terribilis*. Żaby nie wytwarzają trucizny same, lecz pobierają ją z pożywienia, prawdopodobnie z chrząszczy, wijów i innych drobnych stawonogów ze ściółki leśnej. Zwierzęta z hodowli, które dorastają na muszkach owocowych i innym pokarmie, nie mają trucizny i uważa się je za nietoksyczne. Osobniki odłowione z natury mogą jednak długo zachować truciznę, więc nie dotykaj ich bez rękawiczek i zawsze myj ręce po pracach w terrarium.

Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Występowanie i środowisko

Phyllobates aurotaenia występuje wyłącznie w Kolumbii, po pacyficznej stronie kraju, w regionie Chocó na zachód od Andów. Gatunek znany jest z dorzeczy rzek Atrato i San Juan, z nizin i niższych zboczy Kordyliery Zachodniej. Znany jest również z Valle del Cauca.

Na Czerwonej liście IUCN gatunek ma status najmniejszej troski (LC), ale populacja maleje z powodu wycinki lasów.

> **Naturalny zasięg:** Kolumbia.

ŚRODOWISKO

Phyllobates aurotaenia żyje na dnie wilgotnego tropikalnego lasu nizinnego i w lasach na niższych zboczach gór, najczęściej na wysokości 60-520 m n.p.m., a miejscami do 1 000 m. Występuje zarówno w lasach pierwotnych, jak i wtórnych, ale nie na terenach silnie przekształconych. Chocó należy do najbardziej deszczowych regionów świata, więc powietrze jest ciepłe, wilgotne i przez cały rok prawie nie wysycha.

Żaba jest aktywna w dzień i żyje w ściółce. Samce nawołują z kryjówek pod opadłymi liśćmi lub pniami, ale czasem siedzą też na liściach. Głos to wysoki, ptasi, terkoczący tryl, powtarzany w szybkich tonach, który może trwać do 45 sekund. Pomiary temperatury i wilgotności z siedlisk gatunku nie są udokumentowane, więc wartości podane w części o utrzymaniu opierają się na doświadczeniach z terrariów.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

Hodowla

TERRARIUM

Para lub mała grupa *Phyllobates aurotaenia* potrzebuje terrarium typu las deszczowy o wymiarach co najmniej 60 × 45 × 45 cm dla maksymalnie 4 dorosłych osobników. Gatunek jest aktywny i korzysta także z wysokości, więc zapewnij mu miejsca do siedzenia i rośliny do wspinaczki.

Podłoże zbuduj z warstwy drenażowej z keramzytu, włókniny i wilgotnego, dobrze przepuszczalnego podłoża. Na wierzch połóż grubą warstwę suchych liści dębu lub buku, które dają kryjówki i utrzymują przy życiu skoczogonki i równonogi. Obsadź terrarium gęsto i zapewnij kryjówki z korka, korzeni i łupin kokosa oraz podwyższone miejsca dla nawołujących samców. Gatunek chętnie składa jaja w wąskich rurkach na ziemi, więc połóż w liściach poziomo pojemniczek po filmie lub łupinę orzecha, a dodatkowo zaproponuj szalkę Petriego pod połówką kokosa. Wszystkie otwory wentylacyjne zakryj drobną siatką, żeby muszki owocowe nie uciekały. Młode żaby poniżej około 5 miesięcy najlepiej odchowywać w małym, prostym pojemniku z wilgotnym mchem, kryjówką i płytką miseczką z wodą, zanim trafią do docelowego terrarium.

Czytaj więcej: Budowa terrarium i podłoże bioaktywne Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

TEMPERATURA

Phyllobates aurotaenia najlepiej czuje się w chłodniejszych warunkach. W dzień temperatura powinna wynosić 21-24 °C, a w nocy obniża się ją do 18-21 °C. Temperatura nie może przekraczać 27 °C, bo rodzaj źle znosi upał. Wahania w ciągu roku powinny być niewielkie.

Nie używaj lampy grzewczej, bo wysusza terrarium. Temperatura pokojowa i oświetlenie zwykle dają wystarczająco dużo ciepła, a w chłodnych miesiącach kabel grzewczy lub mata grzewcza na boku terrarium, sterowane termostatem, mogą złagodzić spadki. Nie stawiaj terrarium w bezpośrednim słońcu i zawsze miej termometr z czujnikiem umieszczonym w terrarium. Nie jest znany okres zimowego spoczynku.

WILGOTNOŚĆ I ZRASZANIE

Wilgotność powietrza powinna wynosić 70-100 %. Gatunek krótkotrwale znosi spadek do 50 %, jeśli ma dostęp do wody, ale niska wilgotność bez wody może szybko okazać się śmiertelna. Jeśli powietrze jest zbyt suche albo wentylacja zbyt silna, żaby stają się płochliwe i chowają się w najwilgotniejszych zakątkach, przez co rzadziej je widać.

Zraszaj terrarium wodą z osmozy lub deszczówką raz lub dwa razy dziennie, tak by rośliny i liście były mokre, i pozwól powierzchni trochę przeschnąć między zraszaniami. System zraszający lub zamgławiacz ułatwia utrzymanie stałego rytmu. Ogranicz wentylację, ale unikaj stojącego, stale mokrego powietrza, które sprzyja pleśni i bakteriom.

WODA I JAKOŚĆ WODY

Wystarczy płytka miseczka z 1-2 cm wody i kamieniem lub pochyłym brzegiem, żeby żaby mogły łatwo wyjść. Miseczka daje żabom miejsce, gdzie mogą uzupełnić wilgoć, jeśli powietrze stanie się suche, i może też służyć dla kijanek, jeśli samiec sam je tam przeniesie. Głębokość wody zapożyczono z utrzymania pozostałych gatunków rodzaju. Otwarta miseczka szybko staje się źródłem bakterii, więc wodę wymienia się codziennie lub co drugi dzień.

Używaj wody z osmozy, deszczówki lub odchlorowanej wody z kranu. Płazy wchłaniają wodę i rozpuszczone w niej substancje przez skórę, więc mydło, środki czystości i kremy nie mogą znaleźć się w pobliżu terrarium. Wyposażenie płucz w czystej wodzie bez mydła.

Czytaj więcej: Odchów kijanek

OŚWIETLENIE I UVB

Światło służy przede wszystkim roślinom. Świetlówki lub oświetlenie LED o barwie około 6 500 K dają naturalne kolory i dobry wzrost roślin, a typowy jest około 12-godzinny dzień świetlny. Żarówki i halogeny wytwarzają za dużo ciepła i wysuszają powietrze.

Nie udokumentowano, by UVB było dla gatunku niezbędne, a witaminę D3 żaby otrzymują z suplementu na pokarmie. Jeśli mimo to wybierzesz słabe źródło UVB, trzymaj się strefy Fergusona 1 i zadbaj o gęste obsadzenie i cień, żeby żaby mogły schronić się przed światłem.

Czytaj więcej: Światło i UVB Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ŻYWIENIE

Phyllobates aurotaenia zjada drobne stawonogi. Młode przyjmują bezskrzydłe *Drosophila melanogaster*, a dorosłe chętnie jedzą większy pokarm, np. *Drosophila hydei* i bardzo małe świerszcze. Skoczogonki, równonogi i przesiany „plankton łąkowy” są dobrym uzupełnieniem w każdym wieku. Gatunek przyjmuje większe ofiary niż wiele innych drzewołazów, więc zadbaj o to, żeby pokarm nie składał się wyłącznie z najmniejszych owadów.

Dorosłe żaby karmi się mniej więcej co drugi dzień, młode i osobniki dorastające codziennie. Oprószaj owady preparatem witaminowo-mineralnym dla płazów. Świeżo kupione zwierzęta mogą przez pierwsze dni nie jeść. Warto prowadzić własne hodowle muszek, i powinny one działać, zanim żaby się wprowadzą.

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Phyllobates aurotaenia jest aktywny w dzień i śmiały, ale jako młody płochliwy. Samce głośno się nawołują, ale nie mocują się ze sobą jak wiele innych drzewołazów: gdy dwa samce stają naprzeciw siebie w pobliżu samicy, nawołują głośno, aż jeden z nich się wycofa. Gatunek można trzymać w małej grupie, o ile miejsca jest wystarczająco dużo, a nawołujące samce, każdy na swoim stanowisku, to piękny widok. Gdy zwierzęta osiągną dojrzałość płciową, atmosfera może się zmienić, a samice mogą zjadać sobie nawzajem jaja, przez co kijanek będzie mało albo wcale. Do rozmnażania dorosłe osobniki najlepiej więc trzymać w parach.

Nie bierz żab do ręki. Skóra jest cienka, a sól, tłuszcz i krem z dłoni mogą ją uszkodzić. Jeśli trzeba przenieść żabę, zwab ją do czystego kubeczka. Nie łącz w jednym terrarium różnych gatunków ani odmian barwnych.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Płcie trudno rozróżnić, zanim zwierzęta osiągną około roku. Samice są większe i masywniej zbudowane niż samce, ale wielkość nie zawsze jest pewnym wyznacznikiem, nawet u kilkuletnich osobników. Nawołująca żaba to zawsze samiec, a nawoływanie często zaczyna się w wieku 6-8 miesięcy. Samica często zdradza swoją płeć dopiero, składając jaja. Dojrzałość płciowa następuje w wieku około 8-10 miesięcy. Najpewniej jest kupić kilka młodych osobników i odchować je razem, by zwiększyć szansę na parę.

GODY I KOPULACJA

Phyllobates aurotaenia łatwo się rozmnaża, gdy zwierzęta są dojrzałe płciowo. Samiec nawołuje z kryjówki pod liśćmi lub pniem i wabi samicę do miejsca złożenia jaj. Nie udokumentowano, co poza stabilnymi warunkami i dobrą wilgotnością wywołuje gody.

Jeśli para rozmnaża się bardzo intensywnie, istnieje ryzyko wyczerpania samicy. Usuń na jakiś czas miejsca do składania jaj, jeśli samica chudnie albo spada jakość jaj i młodych.

JAJA I KIJANKI

Samica składa jaja na ziemi, w liściach. Każde zniesienie liczy 8-28 jaj. Gatunek chętnie wybiera wąską rurkę, np. pojemniczek po filmie lub łupinę orzecha, ale jaja widywano także na gładkim, szerokim liściu albo na szalce Petriego pod łupiną kokosa. Gdy z jaj wyklują się kijanki, samiec przenosi je do wolno płynącej wody.

Przy celowym odchowie zniesienie się wyjmuje i pozwala jajom rozwijać się w zamkniętym pojemniku w temperaturze ok. 22-24 °C, wilgotnym, ale nie pod wodą. Temperaturę zapożyczono od pozostałych gatunków rodzaju. Kijanki najlepiej trzymać osobno, np. w kubeczkach z wodą z osmozy lub deszczówką i liściem migdałecznika. Są wszystkożerne i karmi się je dobrej jakości pokarmem dla ryb oraz suszoną ochotką. Usuwaj resztki i często wymieniaj wodę, bo zły pokarm i brudna woda powodują powolny wzrost i deformacje.

METAMORFOZA

Czas inkubacji do wyklucia nie jest udokumentowany dla *Phyllobates aurotaenia*. Rozwój od kijanki do małej żabki trwa 60-80 dni.

Gdy pojawią się przednie kończyny, obniża się poziom wody i przechyla kubeczek, tak by żabka mogła sama wyjść na ląd; w przeciwnym razie może się utopić. W trakcie wchłaniania ogona nie je, więc z karmieniem zaczekaj, aż ogon zniknie.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Młode po metamorfozie przenosi się do małego pojemnika do odchowu z wilgotnym mchem, liśćmi, sadzonkami roślin i dużą populacją skoczogonków. Temperatura w małych pojemnikach szybko się waha, więc ustaw je z dala od przeciągów i bezpośredniego słońca. Pierwszym pokarmem są skoczogonki i bezskrzydłe *D. melanogaster*, zawsze oprószone witaminami i minerałami. Karm codziennie i trzymaj razem młode tej samej wielkości. Przez pierwsze miesiące młode są płochliwe. W wieku około 5 miesięcy można je przenieść do większego terrarium i dopiero wtedy warto myśleć o dobieraniu par.

Zdrowie i częste błędy

Phyllobates aurotaenia jest odporny, gdy klimat jest odpowiedni. Typowe problemy to:

- Zbyt suche terrarium. Niska wilgotność bez dostępu do wody może szybko okazać się śmiertelna.
- Przegrzanie. Temperatura powyżej około 27 °C jest niebezpieczna, a rodzaj źle znosi upał.
- Choroby niedoborowe, takie jak miękkie kości i krzywe kończyny, jeśli pokarm nie jest oprószany witaminami i minerałami.
- Bakteryjne i grzybicze zakażenia skóry w mokrym i brudnym terrarium.
- Chytridiomikoza (*Batrachochytrium dendrobatidis*), groźna choroba płazów. Trzymaj nowe zwierzęta w kwarantannie, oddzielnie od tych, które już masz.
- Wyczerpane samice, jeśli para rozmnaża się bez przerw.

Zwierzęta z hodowli żyją zwykle około 10 lat, w dobrych warunkach ponad 20 lat. Płazy trudno zdiagnozować i leczyć, więc najważniejsza jest profilaktyka. Zgłoś się do weterynarza znającego się na płazach, jeśli żaba chudnie, przestaje jeść, siedzi ospale lub ma rany na skórze.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.